

Între iadul deznădejdiei
și iadul smereniei
Însemnări duhovnicești

Ediția a IV-a revizuită

Studiu introductiv și traducere

diac. Ioan I. Ică jr

DEISIS

Sibiu · 2001

Cuprins

<i>Cuviosul Siluan Athonitul: între iadul deznădejzii și iadul smereniei și iubirii lui Hristos (DIAC. IOAN I. ICĂ JR)</i>	5
1. Tânjirea după Dumnezeu	53
2. Cuvânt despre rugăciune	75
3. Despre smerenie	81
4. Despre pace	94
5. Despre har	102
6. Despre voia lui Dumnezeu și libertate	115
7. Despre pocăință	127
8. Despre cunoașterea lui Dumnezeu	135
9. Despre iubire	143
10. Suntem copii ai lui Dumnezeu și asemenea Domnului	167
11. Despre Maica Domnului	171
12. Despre sfinți	175
13. Despre păstori și despre duhovnici	181
Despre duhovnici	185
14. Despre monahi	189
Despre economul mănăstirii	200
15. Despre ascultare	202
16. Despre războiul duhovnicesc	205
Marea știință	220

17. Despre gânduri și înșelare	222
18. Plângerea lui Adam	230
19. Relatări ale unor experiențe trăite și ale unor întâlniri, și convorbiri cu alți nevoitori	237
Părintele Ioan din Kronstadt *	256
Părintele Stratonik	258
Un monah tânăr	264
Vulturul și cocoșul	266
Convorbiri cu niște copii	267
20. Gânduri, sfaturi și observații ascetice	270
Gânduri de pe urmă	282

*

Însemnări pe marginea unui catalog de plante de grădină și flori	287
Scrisori către Nadejda Soboleva	294

Соперникъ Душъ
 моему ангелу и
 даи мнѣ возглаголю
 милое мое слово
 хощу и до слезъ
 и мое сердце
 мое слово и
 до слезъ мое
 сердце Душъ
 мое слово и
 хощу и до слезъ
 мое слово и
 до слезъ мое
 сердце Душъ
 мое слово и
 хощу и до слезъ
 мое слово и
 до слезъ мое
 сердце Душъ

Tânjirea după Dumnezeu

Sufletul meu tânjește după Domnul și cu lacrimi Îl caut. Cum aş putea să nu Te caut? Tu m-ai găsit mai întâi și mi-ai dat desfătarea Sfântului Tău Duh, și sufletul meu Te-a iubit.

Tu vezi, Doamne, întristarea mea și lacrimile... Dacă nu m-ai fi atras prin iubirea Ta, nu Te-aş căuta așa cum Te caut. Dar Duhul Tău mi-a dat să Te cunosc și sufletul meu se bucură că Tu ești Dumnezeu și Domnul meu și până la lacrimi tânjesc după Tine.

✠

Sufletul meu tânjește după Dumnezeu și Îl caută cu lacrimi.

Milostive Doamne, Tu vezi căderea și întristarea mea, dar cu smerenie cer mila Ta: revarsă asupra mea, a păcătoșului, harul Sfântului Tău Duh. Amintirea lui atrage mintea să găsească iarăși milostivirea Ta.

Doamne, dă-mi duhul smereniei Tale, ca să nu pierd iarăși harul Tău și să nu plâng în hohote după el, cum plângea Adam după rai și după Dumnezeu.

✠

În primul an al vieții mele în mănăstire sufletul meu a cunoscut pe Domnul prin Duhul Sfânt.

Mult ne iubește Domnul; știu aceasta de la Duhul Sfânt pe Care mi L-a dat Domnul prin singură milostivirea Lui. Sunt un om bătrân și mă pregătesc de moarte, și scriu adevărul de dragul norodului.

Duhul lui Hristos, pe Care mi L-a dat Domnul, vrea mântuirea tuturor, ca toți să cunoască pe Dumnezeu.

Domnul a dat tâlharului raiul; tot așa va da raiul și oricărui păcătos. Pentru păcatele mele sunt mai rău decât un câine râios, dar m-am rugat lui Dumnezeu să mi le ierte, și El mi-a dat **nu numai iertarea, dar și Duhul Lui**, și în Duhul Sfânt am cunoscut pe Dumnezeu.

Vezi iubirea lui Dumnezeu față de noi? Și cine ar putea descrie milostivirea Sa?

O, frații mei, cad în genunchi și vă rog: credeți în Dumnezeu, credeți că Duhul Sfânt e Cel ce dă mărturie despre El în toate bisericile și în sufletul meu.

Duhul Sfânt este iubire; și această iubire se revarsă în toate sufletele sfinte care sunt la Dumnezeu, și același Duh Sfânt este pe pământ în sufletele care iubesc pe Dumnezeu.

În Duhul Sfânt, toate cerurile văd pământul și aud rugăciunile noastre și le duc la Dumnezeu.

Domnul este milostiv; sufletul meu știe aceasta, dar nu poate să o descrie. El este foarte blând și smerit, și atunci când sufletul îl vede, se preschimbă în întregime în iubire de Dumnezeu și aproapele și se face el însuși blând și smerit. Dar dacă omul pierde harul, atunci va plânge ca Adam la izgonirea din rai. El hohotea și întreaga pustie auzea suspinul său; lacrimile lui erau amare de întristare și ani mulți le-a vărsat el.

Tot așa și sufletul care a cunoscut harul lui Dumnezeu, atunci când îl pierde, tânjește după Dumnezeu și spune: „Sufletul meu tânjește după Dumnezeu și îl caut cu lacrimi.”

Sunt un mare păcătos, dar am văzut marea iubire și milostivire a Domnului față de mine.

În anii când eram flăcău mă rugam pentru cei ce mă ocărau; spuneam: „Doamne, nu le socoti lor păcatele lor față de mine.” Dar, deși iubeam să mă rog, totuși n-am scăpat de păcat. Domnul însă nu și-a adus aminte de păcatele mele și mi-a dat să iubesc oamenii, și sufletul meu dorește ca lumea întreagă să se mântuiască și să fie în Împărăția cerurilor, să vadă slava Domnului și să se desfăteze de iubirea lui Dumnezeu.

Judec după mine însumi: dacă Domnul m-a iubit atât, aceasta înseamnă că pe toți păcătoșii El îi iubește ca și pe mine.

O, iubire a Domnului! N-am putere să o descriu, căci e nemăsurat de mare și minunată.

Harul lui Dumnezeu dă putere de a iubi pe Cel iubit; și sufletul e neîncetat atras spre rugăciune și nu poate uita pe Domnul nici măcar pentru o secundă.

Iubitorule de oameni, Doamne, cum n-ai uitat pe robul Tău păcătos, ci cu milostivire Te-ai uitat la mine din slava Ta și în chip neînțeleș mi Te-ai arătat mie?

Te-am supărat și întristat totdeauna, dar Tu, Doamne, pentru o mică schimbare mi-ai dat să cunosc marea Ta milostivire și nemăsurata Ta bunătate.

Privirea Ta liniștită și blândă a atras sufletul meu.

Ce să-Ți dau în schimb, Doamne, sau ce laudă să-Ți cânt?

Tu dai harul Tău, ca sufletul să se aprindă neîncetat de iubire și să nu cunoască odihnă nici ziua, nici noaptea de la iubirea lui Dumnezeu.

Amintirea Ta încălzește sufletul meu; nicăieri pe pământ el nu-și găsește odihnă afară de Tine. De aceea Te caut cu lacrimi și iarăși Te pierd, și iarăși mintea mea vrea să se desfete de Tine, dar Tu nu-Ți arăți Fața Ta, pe Care sufletul meu o dorește ziua și noaptea.

Doamne, dă-mi să Te iubesc numai pe Tine.
Tu m-ai zidit, Tu m-ai luminat prin Sfântul Botez, Tu mi-ai iertat păcatele și mi-ai dat împărtășirea Preacuratului Tău Trup și Sânge; dă-mi și puterea de-a rămâne totdeauna întru Tine.

Doamne, dă-ne pocăința lui Adam și sfânta Ta smerenie.

Tânjește sufletul meu pe pământ și dorește cerul.
Domnul a venit pe pământ ca să ne ridice acolo unde șade El, Preacurata Sa Maică, Care I-a slujit pe pământ spre mântuirea noastră, ucenicii Lui și cei ce au urmat Domnului.

Acolo ne cheamă Domnul cu toate păcatele noastre.

Acolo vom vedea pe Sfinții Apostoli care sunt întru slavă pentru că au vestit Evanghelia; acolo vom vedea pe sfinții proroci, și pe sfinții ierarhi — învățătorii Bisericii; acolo vom vedea pe cuvioșii care s-au nevoit în posturi să-și smerească sufletul; acolo sunt proslăviți nebunii pentru Hristos, căci ei au biruit lumea.

Acolo vor fi proslăviți toți câți s-au biruit pe ei înșiși, câți s-au rugat pentru întreaga lume și câți au purtat întristarea întregii lumi, căci au fost plini de iubirea lui Hristos, iar iubirea nu rabdă să piară nici măcar un singur suflet.

Acolo vrea să se veselească și sufletul meu, dar nimic necurat nu intră aici unde se intră prin mari întristări, cu duh înfrânt și cu multe lacrimi; numai copiii care au păzit harul Sfântului Botez intră aici fără întristări, și acolo prin Sfântul Duh cunosc pe Domnul.

Sufletul meu tânjește totdeauna după Dumnezeu și se roagă ziua și noaptea, căci numele Domnului e dulce și desfătător pentru sufletul care se roagă și aprinde sufletul de iubire pentru Dumnezeu.

Mult am trăit pe pământ și am văzut și am auzit multe. Am auzit multă muzică, și ea a desfătat sufletul meu. Și m-am gândit: dacă această muzică e atât de desfătată, cum va desfăta sufletul cântarea cerească, unde prin Duhul Sfânt Domnul este slăvit pentru pătimirile Lui?

Sufletul trăiește mult pe pământ și iubește frumusețea pământului; iubește cerul și soarele, iubește grădinile frumoase, marea și râurile, pădurile și câmpiile; iubește sufletul și muzica și toate aceste lucruri pământești desfătează sufletul. Dar când cunoaște pe Domnul nostru Iisus Hristos, atunci nu mai vrea să vadă nimic pământesc.

Am văzut împărați ai pământului în slava lor și am prețuit acest lucru, dar când sufletul cunoaște pe Domnul, atunci va socoti puțin lucru toată slava împăraților; sufletul tânjește atunci neîncetat după Domnul și, nesăturat, ziua și noaptea, dorește să vadă pe Cel Nevăzut, să pipăie pe Cel Nepipăit.

Dacă sufletul tău Îl cunoaște, Duhul Sfânt îți va da să înțelegi cum învață El sufletul să cunoască pe Domnul și ce dulceață e în aceasta.

Milostive Doamne, luminează noroadale Tale ca să Te cunoască pe Tine, să cunoască cum ne iubești Tu pe noi.

Minunate sunt lucrurile Domnului: din pământ l-a alcătuit pe om și acestei țărâni i-a dat să-L cunoască prin Duhul Sfânt, așa încât omul spune: „Domnul meu și Dumnezeu meu”; și spune aceasta din plinătatea credinței și iubirii.

Ce lucru mai mare mai poate căuta sufletul pe pământ?

Mare minune: **dintr-odată** sufletul cunoaște pe Ziditorul Lui și iubirea Lui.

Când sufletul vede pe Domnul, cât de blând și smerit este, atunci se smerește și pe sine însuși **până la sfârșit** și nu mai dorește nimic cum dorește smerenia lui Hristos; și cât timp va trăi sufletul pe pământ, nu va înceta să dozească și să caute această smerenie neînțeleasă pe care n-o poate uita.

Doamne, cât de mult îl iubești Tu pe om!

Milostive Doamne, dă harul Tău tuturor noroadelor pământului, ca ele să Te cunoască pe Tine, căci fără Duhul Tău Cel Sfânt omul nu poate să Te cunoască și să înțeleagă iubirea Ta.

Doamne, trimite peste noi pe Duhul Tău Cel Sfânt, căci Tu și toate ale Tale se cunosc numai prin Sfântul Duh, pe Care L-ai dat la început lui Adam, apoi sfinților proroci și pe urmă creștinilor.

Doamne, dă tuturor noroadelor Tale să înțeleagă iubirea Ta și dulceața Duhului Sfânt, ca oamenii să uite durerea pământului și să lase tot răul, să se alipească de Tine prin iubire și să trăiască în pace, făcând voia Ta spre slava Ta.

Doamne, învrednicește-ne de darurile Sfântului Duh, ca să cunoaștem slava Ta și să trăim pe pământ în pace și iubire, ca să nu mai fie nici ură, nici război, nici dușmani, ci să împăratească numai iubirea și să nu mai fie nevoie nici de armate, nici de închisori și să fie ușor de trăit pentru toți pe pământ.

Mă rog Ție, Milostive Doamne, dă tuturor noroadelor pământului să Te cunoască prin Duhul Sfânt.

Cum mi-ai dat mie, păcătosului, să Te cunosc prin Duhul Sfânt, așa dă și tuturor noroadelor pământului să Te cunoască și să Te laude ziua și noaptea.

Știu, Doamne, că Tu iubești oamenii Tăi, dar oamenii nu înțeleg iubirea Ta, și pe pământ toate noroadele se vânzolesc iar gândurile lor sunt ca norii mânați de vânt în toate părțile.

Oamenii Te-au uitat pe Tine, Făcătorul lor, și caută libertatea lor neînțelegând că Tu ești milostiv și-i iubești pe păcătoșii care se pocăiesc și le dai harul Sfântului Tău Duh.

Doamne, Doamne, dă puterea harului Tău tuturor noroadelor, ca să Te cunoască prin Sfântul Duh și să Te laude cu bucurie, așa cum mie, necuratului și ticălosului, mi-ai

dat bucuria doririi Tale și sufletul meu e atras spre iubirea Ta ziua și noaptea, nesăturat.

O, nemăsurată e milostivirea lui Dumnezeu față de noi!

Mulți bogați și puternici ar da mult să vadă pe Domnul sau pe Preacurata Lui Maică, dar nu bogăției i Se arată Dumnezeu, ci sufletului smerit.

Și la ce bun banii? Spiridon cel Mare a prefăcut un șarpe în aur, și noi n-avem nevoie de nimic afară de Domnul: în El este plinătatea vieții.

Dacă Domnul nu ne-a dat să cunoaștem multe din întocmirile acestei lumi, aceasta înseamnă că n-avem nevoie; nu putem cunoaște cu mintea toată făptura.

Dar Însuși Făcătorul cerului și al pământului și a toată făptura ne-a dat să-L cunoaștem prin Duhul Sfânt. În Același Duh Sfânt cunoaștem pe Maica lui Dumnezeu, pe îngeri și pe sfinți, și sufletul nostru arde de iubire pentru ei.

Dar cine nu iubește pe vrăjmași, acela nu poate cunoaște pe Domnul, nici dulceața Duhului Sfânt.

Duhul Sfânt ne învață să iubim pe vrăjmași până într-atât, încât sufletului să-i fie milă de ei ca de propriii copii.

Sunt oameni care doresc vrăjmașilor lor sau dușmanilor Bisericii pierire și chinuri în focul iadului. Ei gândesc așa pentru că n-au învățat de la Duhul Sfânt iubirea lui Dumnezeu, căci cel ce a învățat aceasta va vărsa lacrimi pentru întreaga lume.

Tu zici: „Cutare e un criminal și e bine să ardă în focul iadului.” Dar te întreb: „Dacă Dumnezeu ți-ar da un loc bun în rai și de acolo ai vedea arzând în foc pe cel căruia i-ai dorit chinurile iadului, nu-ți va fi milă de el, oricine ar fi, chiar dacă e un dușman al Bisericii?”

Sau vei avea și tu o inimă de fier? Dar în rai nu e nevoie de fier. Acolo e nevoie de smerenie și de iubirea lui Hristos, care **are milă de toți**.

Cine nu iubește pe vrăjmașii n-are în el harul lui Dumnezeu.

Milostive Doamne, învață-ne prin Duhul Tău Cel Sfânt să-i iubim pe vrăjmași și să ne rugăm pentru ei cu lacrimi.

Doamne, dă Duhul Sfânt pe pământ ca toate noroadele să Te cunoască și să învețe iubirea Ta.

✠

Doamne, așa cum Te-ai rugat pentru vrăjmași, așa învață-ne și pe noi prin Duhul Sfânt să-i iubim pe vrăjmași.

Doamne, toate noroadele sunt zidirea mâinilor Tale; întoarce-le de la ură și rău spre pocăință, ca să cunoască toate iubirea Ta.

Doamne, Tu ai poruncit să-i iubim pe vrăjmași, dar aceasta este greu pentru noi păcătoșii, dacă nu e cu noi harul Tău.

Doamne, revarsă pe pământ harul Tău; dă tuturor noroadelor pământului să cunoască iubirea Ta, să cunoască că Tu ne iubești ca o mamă și mai mult chiar decât o mamă, fiindcă o mamă își poate uita copilul, dar Tu nu uiți niciodată, căci Tu iubești nemăsurat zidirea Ta și iubirea nu poate uita.

Milostive Doamne, într-o bogăția milei Tale, mântuiește toate noroadele!

✠

Bisericii noastre Ortodoxe i s-a dat prin Duhul Sfânt să înțeleagă tainele lui Dumnezeu, și ea este tare prin cugetul ei sfânt și răbdarea ei.

Sufletul ortodox e învățat de har să se alipească cu tărie de Domnul și de Preacurata Lui Maică, și duhul nostru se veselește văzând pe Dumnezeu pe care-L cunoaște.

Dar Dumnezeu este cunoscut numai prin Duhul Sfânt, și cel ce în mândria sa vrea să cunoască pe Făcătorul cu mintea sa, acela e orb și nebun.

Cu mintea noastră nu putem cunoaște nici măcar cum s-a făcut soarele; și atunci când cerem lui Dumnezeu să ne spună cum s-a făcut soarele, primim în suflet acest răspuns limpede: „Smerește-te și vei cunoaște nu numai soarele, ci și pe Făcătorul lui.”

Dar când sufletul cunoaște pe Domnul, el uită de bucurie soarele și întreaga zidire și lasă grija pentru cunoașterea pământească.

✠

Dumnezeu își descoperă tainele Sale sufletului smerit.

Toată viața lor sfinții s-au smerit și au luptat cu mândria. Și eu mă smeresc ziua și noaptea și, cu toate acestea, nu m-am smerit cum trebuie. Dar prin Duhul Sfânt sufletul meu a cunoscut smerenia lui Hristos, pe care ne-a poruncit să o învățăm de la El, și sufletul meu e atras spre El neîncetat.

O, smerenia lui Hristos! Ea dă sufletului o bucurie de nedescris în Dumnezeu și din iubirea lui Dumnezeu sufletul uită și pământ, și cer, și toată dorința lui se avântă spre Dumnezeu.

O, smerenia lui Hristos! Cât de dulce și plăcută este ea. Dar se găsește numai în îngeri și în sufletele sfinților. Noi însă trebuie să ne socotim mai răi decât toți, și atunci Domnul ne va da și nouă să cunoaștem smerenia lui Hristos prin Duhul Sfânt.

Domnul, slava Lui și toate cele cerești se cunosc numai prin Duhul Sfânt.

✠

Domnul ne-a dat Duhul Sfânt și noi am învățat cântările Domnului, iar de dulceața iubirii lui Dumnezeu uităm pământul.

Iubirea lui Dumnezeu e arzătoare și nu ne îngăduie să ne mai aducem aminte de pământ.

Cine a încercat-o o caută neobosit ziua și noaptea și este atras spre ea. Ea se pierde însă de noi pentru mândrie și înfumurare, pentru dușmănia și osândirea fratelui, pentru pizmă; ne lasă și pentru un gând desfrânat, ca și pentru alipirea de cele pământești; pentru toate acestea harul pleacă și atunci, pustiit și abătut, sufletul tânjește după Dumnezeu cum tânjea părintele nostru Adam la izgonirea din rai.

Cu lacrimi Adam striga către Dumnezeu așa:

„Sufletul meu tânjește după Tine, Doamne, și cu lacrimi Te caut. Vezi întristarea mea și luminează întunericul meu, ca sufletul meu să se veselească din nou.”

„Nu Te pot uita. Cum Te-aș putea uita? Privirea Ta liniștită și blândă a atras sufletul meu și duhul meu se bucura în rai unde vedea fața Ta. Cum aș putea uita raiul unde mă veselea iubirea Tatălui Ceresc?”

Dacă lumea ar cunoaște puterea cuvântului lui Hristos: „Învățați de la Mine smerenia și blândețea”, atunci lumea întreagă ar lăsa toate celelalte științe și învățături și ar învăța numai această știință cerească.

Oamenii nu cunosc puterea smereniei lui Hristos și de aceea sunt atrași spre cele pământești. Dar omul nu poate cunoaște puterea acestui cuvânt al lui Hristos fără Duhul Sfânt; dar cine a cunoscut-o, acela n-ar mai lăsa această știință, chiar dacă ar avea ca bogăție toate împărățiile pământului.

Doamne, dă-mi smerenia Ta, ca să se sălășluiască întru mine iubirea Ta și să fie vie întru mine sfântă frica Ta.

Grea este viața fără iubirea de Dumnezeu; sufletul este întunecat și posomorât, dar când vine iubirea, bucuria sufletului e cu neputință de descris.

Sufletul meu însetează să câștige smerenia lui Hristos și tânjește după ea ziua și noaptea, și uneori **urlu strigând**: „Sufletul meu tânjește după Tine și cu lacrimi Te caut!”

Doamne, cum iubești Tu zidirea Ta! Sufletul vede în chip nevăzut harul Tău și întru frică și iubire Îți mulțumește cucernic.

Frații mei dragi, cu lacrimi scriu aceste rânduri.

Când sufletul cunoaște pe Domnul prin Duhul Sfânt, în fiecare minut este cuprins de neîncetată uimire înaintea

milostivirii lui Dumnezeu, a măreției și atotputerniciei Lui. Dar dacă sufletul n-a câștigat încă smerenia, ci numai năzuiește spre ea, vor fi în el schimbări: după o vreme va fi în luptă cu gândurile și nu va avea odihnă, dar uneori va primi slobozenie de gânduri și va vedea pe Domnul și va înțelege iubirea Lui. De aceea și zice Domnul: „Învățați de la Mine blândețea și smerenia și veți găsi odihnă sufletelor voastre” [Mt 11, 29].

Și dacă omul nu învață smerenia, iubirea și nerăutatea, Domnul nu-i va da să-L cunoască. Dar sufletul care a cunoscut pe Domnul prin Duhul Sfânt, acela e rănit de iubirea Lui și nu-L poate uita, ci, ca un bolnav care-și aduce aminte mereu de boala lui, așa și sufletul care iubește pe Domnul își aduce întotdeauna aminte de El și de iubirea Lui pentru întreg neamul omenesc.

Ce-ți voi da în schimb, Doamne?

Tu, Cel Milostiv, ai înviat sufletul meu din păcate și mi-ai dat să cunosc mila Ta față de mine, inima mea a fost fermecată de Tine și neîncetat atrasă spre Tine, Lumina mea.

Ce-ți voi da în schimb, Doamne?

Tu ai înviat sufletul meu ca să Te iubesc pe Tine și pe aproapele meu și mi-ai dat lacrimi ca să mă rog pentru întreaga lume.

Fericit sufletul care a cunoscut pe Făcătorul lui și s-a îndrăgostit de El, căci s-a odihnit întru El cu odihnă desăvârșită.

Domnul e nemăsurat de milostiv.

Sufletul meu cunoaște milostivirea Lui față de mine, și eu scriu despre ea cu nădejdea că măcar un singur suflet se va îndrăgosti de Domnul și se va aprinde pentru El cu jarul pocăinței.

Dacă Domnul nu mi-ar fi dat să cunosc mila Sa prin Duhul Sfânt, aș fi deznădăjduit din pricina mulțimii păcatelor mele, dar acum El a fermecat sufletul meu, și el s-a îndrăgostit de El și uită tot ce-i pământesc.